

МОВНІ ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНО-РОЛЬОВОЇ ВЗАЄМОДІЇ

Під роллю у сучасній лінгвістиці розуміють стійкий шаблон поведінки, який включає в себе дії, думки, та почуття особи. Рольовою поведінкою, відповідно, називають таку поведінку людини, яка відповідає її соціальній позиції, будується за певним зразком та має обмеження: виконавець ролі має певні права та обов'язки [2, с. 32]. Ролі мають нормативний характер, оскільки виконавці ролей мають дотримуватися певних норм поведінки, які передбачені роллю [1, с. 23].

Крім того, соціальні ролі вивчаються як структурне відображення базових видів поведінки індивіда. Певна роль завжди починається із дій, пов'язаних із функціями, які існували у найбільш примітивних суспільствах та збереглися у сучасному цивілізованому суспільстві, наприклад: турбота про нащадків, охорона поселення, та інші дії, пов'язані із соціалізацією. Зазначені дії індивідів може мати відмінності у різних соціумах, проте певні ролі, наприклад, роль батька, задовольняють певні базові потреби суспільства та, відповідно, представлені у всіх культурах, що визнається як носієм цієї культури так і стороннім спостерігачем. Подібно до цього, інші соціальні ролі а також ті, що з'явилися відносно недавно у певному соціумі, мають своїм підґрунтям соціально корисні дії [3, с. 378].

Імовірність вживання ним літературної мови, або мовних форм, близьких до літературних залежить від уваги до власної мови, що вимагає від мовця ситуація спілкування. При переході із діалекту на літературну мову і навпаки діють вертикальні правила частотності вживання мовних елементів. Особливість цих правил полягає в тому, що, якщо використовується лексика літературної мови, то має використовуватися і відповідна вимова, синтаксис та інтонація. Як засоби, на які переходять при виконанні соціальних ролей при зміні рольової структури ситуації спілкування, виступають також стилі

літературної мови. Крім того, відсутня пряма та однозначна кореляція між характером взаємовідносин, що існують між рольовими партнерами, тональністю ситуації, та різними підсистемами мови, її стилями. У офіційних взаємовідносинах із відповідною тональністю зазвичай домінує офіційно-діловий стиль літературної мови, проте часто вживаються науковий та елементи розмовного стилю. Наприклад, у ситуації прийому у лікаря взаємовідносини пацієнта і лікаря знаходяться в офіційних межах, в той же час вони є менш офіційні, ніж рольова взаємодія судді та свідка.

Таким чином, рольовою поведінкою називають таку поведінку людини, яка відповідає її соціальній позиції, будується за певним зразком та має обмеження: виконавець ролі має певні права та обов'язки. Із збільшенням уваги до власної мови зростають вимоги до мовця з боку ситуації спілкування, що збільшує ймовірність використання ним літературної мови. В той же час, не існує прямої і однозначної кореляції між функціональними стилями та мовою соціальної ролі.

Список літератури

1. Мірошник З.М. Взаємодія основних компонентів рольової структури особистості з чинниками, що її детермінують: [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Vnadps_2014_1_20.pdf
2. Осецкая А.И., Свириденко Е.И., Александрова О.В. Деловое общение стран АТР / А.И. Осецкая Е.И. Свириденко О.В. Александрова, Издательство Дальневосточного университета. – Владивосток, 2002, 138 с.
3. Суббота О. А. Возможность организации ролевого взаимодействия в процессе профессиональной подготовки будущего педагога-музыканта: [Електрон.ресурс]. Режимдоступу:[http://lib.herzen.spb.ru/media/magazines/content/s/1/20\(49\)/subbota_20_49_377_380.pdf](http://lib.herzen.spb.ru/media/magazines/content/s/1/20(49)/subbota_20_49_377_380.pdf)